

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

ALBIN LAJOVIC:

Moja zadnja beseda o UJU — Ljubljana.

»Učiteljski Tovariš« prinaša 26. okt. 1922 izjavo ožjega sosveta UJU Ljubljana, kakor jo je isti sprejel na svoji seji dne 20. oktobra 1922, ne toliko kot odgovor na moja izvajanja v »Napreju« št. 288., temveč v pojasnilo učiteljstvu in javnosti. Prav je tako, da se ozira tudi na javnost, toda prav pa ni, da se vodstvo UJU ne ozira vedno na javnost, ki nas vse skupaj obsoja radi blejskih resolucij in radi drugih činov, s katerimi se je že pregrešilo vodstvo UJU Ljubljana. Ne bom jih nava-
jal zakaj kdor pazno bere vse politične časopise brez razlike strankarske pripadnosti, ta bo točno vedel, da prileti danes odtod, jutri odondot nekaj, kar se imenuje moralična klofuta. Vendar se hočem s posameznimi točkami izjave podrobneje pe-
čati že zategadelj da ne bodo tisti, ki me osebno ne poznajo, mislili o meni to, kar mi hoče izjavi naprtili, namreč, da sem zloben da imam posebna nagnenja in še druge nečedne lastnosti, katerih smoter je obrnjen na razbitje UJU, kakor se izra-
ža urednikova pripomba v predzadnjem »Tovarišu«.

Ad 1. Zadeva blejskih resolucij ni bila dovolj pojasnjena samo v stanovskem gla-
silu, temveč v javnosti sploh ni bila po-
pravljena: oče slovite resolucije »o proti-
ustavnem delovanju« je še na zborova-
niju v Kranju izrecno potrdil, da je bila
sprejeta resolucija tako kakor jo je prine-
slo »Jutro«.

VITOMIR:

Trpljenje rudarja.

Nebo je jasno, zvezde na nebu mig-
ljajo, žuboreči potok se blišči v medlih
luninih žarkih; tuintam se sliši fantovsko
petje vmes pa tuli sirena, ki kliče trpine
na delo.

Zvečer ko se spravlja že vse k po-
čitku, si morajo obleči rudarji delavno
obleko in oditi težkih korakov na delo.

Ko bi na večer tako rad zaspal, po-
ložil svoje onemogle ude od prejšnjega
trpljenja k počitku, moram korakati med
njimi tudi jaz v črni brlog. Čeravno sem
še v prvem cvetu mladosti je tudi mene
zadela usoda, da si moram kot najstarejši
sin služiti kruh pod zemljo, da s tem olaj-
šam breme starišem, nekoliko pa, da opo-
morem samemu sebi. Je že tako pri nas
rudarjih, da sin podeduje za očetom delo.
In tako gre od roda do roda.

Čeravno je mnogo delavskih sinov
in hčera, ki imajo talent, a navzlic temu
ne morejo naprejši ker nimajo stariši sred-
stev za njih nadaljno izobrazbo, jim ne
preostaja nič drugega, kakor vršiti delo
svojih očetov...

Tista boleš, ki me muči, da moram
obleči raztrgane cunje nase, je nepopisna.

Ad 2. O omaranem zaupanju članov v
vodstvo UJU Ljubljana se ne bom prere-
kal. Povdarjam le, da nesoglasja, ki je bilo
in je morda še veliko med ljubljanskim
učiteljskim društvom in centralo, nisem
povzročil jaz, ki sem tudi popolnoma ne-
dolžen pri nesoglasju med društvom na biv-
šem Štajerskem in centralo, kakor tudi ne-
soglasju med mežiškim društvom in cen-
tralo. Povejmo si jasno iz oči v oči, da ni-
sem še z nikomer govoril, ki bi bil z vod-
stvom UJU samo zadovoljen če ni
baš pripadal začaranemu krogu ožjega in
širšega sosveta UJU Ljubljana. Predvsem
pa ugotavljam, da bi na vodilnem mestu
ob danih prilikah in razmerah delal tako,
kakor zahteva osebni ponos.

Ad 3. Nič.

Ad 4. Če bi vsi živeli pod enakimi
razmerami in pogoji, bi nas tlačila dragi-
n'a vse enako. Trdno sem na prepričan,
da one ki vodijo »Zvezo državnih name-
ščencev« in UJU Ljubljana ali Beograd,
ne tare tako kakor nas na deželi (g. La-
pašne je danes izjema), ker sicer bi že pred
enim letom zaklicali: »Tako ne gre več
dalje! Mi smo s svojimi močmi na koncu!«
Resničnost tega stavka potrjuje dejstvo,
da je moral g. Govekar, ki je bil »duša«
Zveze odstopiti, da ga je namestil g. Joža
Bekš. Vem in sem tudi zapisal, da se je
parlament na Bledu pridružil zagrebškimi
resolucijam, kakor je to zapisalo tudi »Ju-
tro«. Sem mar radi tega kriv drzne trdit-

Sai ti je usojeno, da moraš trpeti: zato
trpi, potem pa umri! Te besede so spre-
mljevalec vsakega delavca, ki mora na de-
lo — suženi si in tega krasnega imena ti
ne izbriše nihče...

Ko stopam med njimi tudi jaz po tem
obokanem temnem rovu kjer se sliši sa-
mo hoja težkih korakov rudarjev in vidi
svetloba brlečih luči, me je groza pod
ogromno težo razpokanih skal. Dolga je
ta pot. Dolga, ko dostikrat včasih nimam
tovariša, da bi mu potožil svoje trpljenje,
a včasih ga imam, pa me ne razume.

»Blagrujem ljudi, ki svoje sužnosti
ne poznajo: srečni so, da tega ne občuti-
jo. A gorje onemu, ki se zaveda, pa trpi!«

Prišedši s tovarišem na delavni kraj,
je treba vsled velike vročine sleči vse —
razen spodnjih hlač.

Kleševa in hleševa ta črni diamant.
Stoji premoga razpokani iz razpok kap-
lja voda; tuintam se vtrga kak košček, ti
pade na glavo ali hrbet, da zaihtiš, vča-
sih pa še zaihteti ni treba — ker te po-
dre in pokoplje v večni grob, da ne za-
užiješ nikdar več svetlobe in toplote
solncea...

Ah, kako grozno je iskati kruh pod
zemljo! Kako mora peti lopata žalostne
melodije, kako se moraš zaganjati s kram-

Izhaja razen ponedeljka in dneva po praz-
niku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana,
Franciškaška ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168.
Tel. int. št. 812. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din.
Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se
ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

ve? Rad verujem, da je vodstvo na dr-
žavni skupščini »zainteresiralo« glavni
odbor »UJU«. Kako, je seveda drugo
vprašanje. Poročilo tov. Lapainea, ki ga
je podal na zborovanju našega društva v
Kranju, pravi, da mu je nekdo dejal, da so
vse »naše resolucije« sprejete, ni mu pa
povedal ne katere in ne kake. Ko so pri-
šle v Sarajevu resolucije na glasovanje,
pa je Lapaine za nje glasoval, ne da bi ve-
del, zakaj glasuje. Mogoče, da ga resolu-
cije obglavijo, mogoče tudi, da se nam
znižajo plače, zakaj nismo v celi državi
enako plačani, zato je mogoče, da je tudi
taka resolucija bila z našim glasom spre-
jeta. Resnično, uspehov pa do danes ni-
smo mnogo doživeli.

Ad 5. Za vsa pojasnila o meščansko-
školskem učiteljstvu se lepo zahvaljujem,
tudi tam bomo zahtevali obračun. Drznem
pa si ponižno pripomniti, da zahteva ne
krije pojmov vloga in osebno drezanje.
»Zahtevalo« pa vodstvo UJU do danes še
resnično ničesar ni, iz preprostega razlo-
ga, ker: »pravi vzrok nesreče tiči globo-
ko v narodovi duši, ki je hlapčevske na-
ravi (prav naravi) radi svojega dolgotraj-
nega suženjstva.« (Poročal na Bledu tov.
Fr. Skulj). Da se je vodstvo UJU zavzelo
tudi za meščanskoškolske učitelje, je vršilo
samo svojo neizogibno dolžnost, ker so
tudi ti člani posameznih društev in mora
torej zastopati gmožne koristi tudi teh.

Ad 6. Tov. Mahkota je svojo zadevo
temeljito pojasnil, postal je še idealist.

Ad 7. Čiščenja bo resnično treba, a
resnično ne pri meni.

pom v ta črni diamant, kako mora zve-
neti motika ah — koliko trpljenja, da si
zaslužiš bore pare, za katere plača mar-
sikdo — tudi svoje življenje.

Torej v cvetu mladosti, ko bi moral
biti kakor cvet, ki se razvija iz popka,
daš življenje kapitalizmu, da te mozga do
zadnje kapljice krvi.

Zakaj se behaš in trudiš v borbi za
vsakdanji kruh? Ali ne vidiš, da uživajo
sadi tvoje dela — drugi?

Na tisoče in tisoče je gospode, ki živi
tako razkošno da sama ne ve, kako.

Da, da! Oblačite se elegantno, ste
parfimirani, nosite frak, lepo ste rejeni,
tolsti obraz — a srce srce — duša!

Še nekaj! Čudno je, da se naš du-
ševni proletarijat manj zaveda svojih ve-
likih pravic in nima stremljenja za ono
veliko idejo svoboditve izpod kapitalistič-
nega jarma. Nasprotno: še podpira ga in
pomaga kapitalu še do večje moči. Le ka-
dar se bo duševni proletarijat zavedal
onega velikega cilja, takrat bo šele mo-
goče z združenjo močjo duševnega in roč-
nega proletariata zrušiti ta krivični dru-
žabni red in upostaviti novo človeško
družbo, v kateri bodo živeli bolj človeško
in v kateri ne bo izkoriščevalcev in izko-
riščancev.

Zadnjo besedo sem napisal in govoril o UJU — Ljubljana. Če se izjavi potom tajnega, obveznega in direktnega glasovanja vsaj polovica — pa naj bo še manj, vsaj 45% članov z besedico »da« za zupanje sedanjemu vodstvu! Zborovanja imajo namreč svoje nedostatke, tam gledajo nadzornikove oči, tam član višjega šolskega sveta, tam zopet starinski voditelji, reč je neprijetna, to sem videl na zborovanju v Kranju. Glasovanje naj izvede v ta namen sestavljena komisija

+ **Ljubljanske volitve** so že vzbudile splošno zanimanje Ljubljančanov. Povsod se govori in ugrablje, kako bo, posebno katera izmed kandidatnih list bo prva. »Jutro«, »Slov. Narod« in »Slovenec« hočejo vliti volilcem vero v zmago s tem, da zatrjujejo da bo prva njihova lista, da drugače sploh biti ne more, da je že odločeno. Potemtakem je torej že odločeno, da bodo v Ljubljani kar 3 liste prve. — Smilijo se nam ti ljudje, ki ne znaajo za svojo zmago delati z drugimi sredstvi, kakor s strahom in koriti. Če ne boš volil z nami, ki bomo gotovo zmagali, boš po volitvah zgubil službo, če boš pa pomagal pri naši zmagi, ti po volitvah ne bo treba več delati, ker ti bomo poskrbeli koritce. — Volilci pa bi radi koritce, ne palice. Jaz tudi. Čudno bi bilo, če bi bilo drugače. Zato je za volilca zelo potrebno vedeti, katera lista bo prva. Hudo je torej, če bodo prve kar 3 liste — katera bo »najprvejša«? — Mi pravimo, da za koritce ali pa iz strahu ni treba voliti. Grdo bi bilo to. Volilec mora vprašati, katera lista je boljša in tiisto mora voliti četudi bi bilo res že vnaprej odločeno, da ne bo zmagala. Socialisti pravimo da sploh ni toliko palic, da bi mogli biti vsi delavni ljudje tepeni, še manj pa je toliko korit, da bi mogli vsi volilci dobiti po eno, ali pa še celo po več, kakor bi »Jutrovc« radi. Delati bo treba, drugače ne bo kruha. Zato smo socialisti dali na listo ljudi ki delajo in vemo, da bodo vsi, ki delajo, to listo tudi volili. Prav zadovoljni smo, da klerikalci ne delajo več za vero, ampak so se z brezverskimi Kocmurjevci in »komunisti« zvezali v stranko proti delavcem. Tudi smo zadovoljni, da so se narodni socialisti odrekli

Tržič, 27. oktobra 1922.

+ **Zagrebški visokošolci** so 1. t. m. priredili na vseučilišču skupščino, ki so jo sklicali v sporazumu z vsemi opozicijskimi in nevtralnimi klubi za pomolostitev na smrt obsojenega rudarja Gjura Keroševića. Navzoč je bil prorektor univerze g. Karićak. Demokrati in fašisti so hoteli skupščino na vsak način razbiti, zato pa so navalili na govorniški oder ter s palicami v rokah pregnali govornike. Ni dosti manjkalo da bi pretepli samega prorektorja. Toda zbrani visokošolci so kma-

malomeščanstvom!
 + **Moskovska justica pred berlinskim sodiščem.** Komunistični urednik Kersten je v ruskem listu »Nowy Mir« obdolžil socialne revolucionarje, da so podkupljeni od antante. Černov ga je radi tega tožil in njegova zastopnika dr. Rosenfeld in Bartauer sta izjavila, da ne bodeta Kerstenove trditve samo ovrgla, temveč tudi dokazala da so dobili komunisti podkupnino od nemškega armadnega vodstva in an-

fantnih komisij. Ker je sodišče izjavilo, da ne more stvarno ugotoviti dejanskega položaja, je bil Kersten obsojen samo na 6000 K globe oziroma 60 dni zapora. Ta pravda je zopet oživila spomin na obsodbo ruskih socialnih revolucionarjev v Moskvi.

+ O mednarodnih zvezah fašistov piše »Vorwärts« od 31. oktobra. Opozarja na to da se je pred nekaj meseci mudil Mussolini v Berlinu, kjer je konferiral z nacionalističnim poslancem Wullejem in tudi z Rathenauom. Zadnje tri tedne je bil v Berlinu tudi fašistovski general Capello, ki je v soboto urno odpotoval v Italijo. Capello je stanoval v hotelu, kjer se običajno mudijo nacionalistični nemški oficirji. Dalje piše »Vorwärts«, da imajo fašisti na svojem svetovno-političnem programu tudi vojaško akcijo proti Rusiji. V zvezi s tem je treba presoditi tudi vožnjo Mussolinija v Budimpešto, kjer je konferiral s Horthijem. Skupnega nasprotnika imata Italija in Ogrska v Jugoslaviji. Zveza med Italijo in Ogrsko pomeni novo veliko nevarnost za mir v Evropi. Sigurno so v zvezi s fašisti tudi nemški nacionalisti.

+ IV. kongres tretje internacionale je otvoril 1. t. m. Lenin, ki je izjavil v svojem otvoritvenem govoru, da je okupacija Vladivostoka zadnja faza sovjetske zmage. Delavce je pozval k novi ofenzivi proti kapitalu. Rekel je, da se je sovjetski sistem že precej utrdil.

Dnevne vesti.

Iz Velenja nam pišejo: Tiskar J. Blasnik nasled. tiska »Zarjo« najbrž brezplačno, osobje pa dela iz samega navdušenja tudi zastoj. — V Velenju dobivajo nekateri sodrugi vsak teden kar po 2 izvoda »Zarje«, ne da bi bili nanjo naročeni, ali da bi jo bili sploh kedaj plačali. Ali so pri »Zarji« kakšni »proletarci« - kapitalisti, da vzdržujejo list? — Zavedni sodrugi bomo naročali »Naprej« in ga tudi plačevali. Tisti pa, ki hočejo v stranki separatizem, naj pošiljajo svojo »Zarjo« onim, ki jo plačujejo. — Zavedni člani SSJ — Velenje.

V Dubrovniku so naložili zadnje dni toliko rib, da so cene ribam znatno padle. Ker niso doma mogli vseh prodati, so velik del prodali v Italijo.

Domači izum zrakoplova brez motorja. Stjepan Horni, pilot v Novem Sadu je izumil zrakoplov brez motorja, s katerim je napravil že nešteto polzkusov, ki pa so se mu vsi obnesli. Svoj aparat je sestavil s pomočjo inženirja Ružičke. Horni se je odločil prirediti polzkuse v Zagrebu, ker hoče zainteresirati za svoj izum v svrhu financiranja svoje delavnice, tamošnje industrijske kroge.

V belgrajski mestni klavnici so se prošli petek stepi mesarski pomočniki. 18letni Ljubomir Milosavljević je pri tem pretepu zaklal svojega tovariša 19letnega Savo Radosaljevića.

Belgrajski dijakci so otvorili v Bitoljski ulici 2 svojo restavracijo kjer dobivajo zdravo in obilno domačo hrano za nizko ceno.

V Beogradu je sodišče kaznovalo 76 trgovcev oziroma kavarnarjev zaradi pretiranih cen. Okoli 20 kavarnarjev je obsojilo na denarno kazen po 300 dinarjev, ker so prodajali košček kruha po dinarju, ostale na vse na večdnevni zapor.

V Beogradu je 1. t. m. prodajal kraljevič Jurij svoje konje. Padal je dež, vendar pa se je nateplo vse polno ljudi,

ki so prisostvovali licitaciji kraljevičevih konjev. Med kočjaži z biči v rokah so se gnetli častniki, seljaki, zlasti mnogo pa se je nateplo ženskega sveta. Iz njihovih ust so se ponovno slišali vzkliki: »Siromak, siromak.« Konji so bili prodani za okoli 16 tisoč dinarjev. V »Vremenu« je objavil kraljevič Jurij pismo, v katerem ponavlja že znane trditve, da ga hoče vlada moralno in materialno uničiti. V Jugoslaviji in v inozemstvu, da širi o njem nalašč škandalozne vesti. »Dvorski svet ne more rešiti mojega vprašanja«, pravi končno ter svečano izjavlja, da ne prevzame odgovornosti, če bo prisiljen, izvajati nedogledne posledice. Upamo, da je znano našim somišljenikom in s drugom naše naziranje o kraljih in kraljevičih, zato ne bomo ponavljali našega mnenja, kajti letos smo bili v tej zadevi že dvakrat zaplenjeni. In prav po krivici. Lagati namreč nimamo navade!

Veliko bečkereško sodišče je obsodilo na leto dni zapora davkaria Branka Bobnija, ker je na nepostaven način iztirjeval davke, pa jih nato zapravljaj. Pri obravnavi se je branil, češ, da ima veliko družino, da je že dalj časa bolehen ter da mu ni zadostovala državna plača, da bi si nabavljaj najvažnejše življenske potrebščine.

V Avstriji so s 1. novembrom zopet zvišali poštne pristojbine. Navadno pismo do 20 g stane 400 K, dopisnica 200 K.

Člana ameriške komisije v Rusiji, Jamesa Wrighta, so banditi umorili na potu iz Charputa v Alepo, kamor je peljal 1000 armenskih sirot.

Francoski časopisi javljajo, da bodo trupla francoskih vojakov in častnikov, ki so umrli leta 1911, v Novem Sadu na španski boleznici izkopali in prepeljali v domovino. Vseh je 120, 32 so jih pred nekaj dnevi že odpeljali.

V Franciji pada število prebivalstva. Kljub temu, da je pridobila po vojni Francija tudi Alzacijo, je padlo število prebivalstva v zadnjih desetih letih za 396.226 duš. V mejah predvojnega Francije na naraste to število na 2.104.975 duš. Na km² pride na Francoskem 72 prebivalcev.

Ljubljana.

Cankarjevi »Hlapci« in naše uradništvo posebno učiteljstvo. Tako se glasi naslov predavanja glavnega urednika »Napreja« Zvonimira Bernota, ki se bo vršilo v soboto, 4. novembra ob 20. v veliki dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani. Po predavanju ima vsak pravico na vprašanje ali tudi daljši govor, vendar ne nad 10 minut. Vstopnina: sedež 3 Din, stojšče 1 Din. Želeti bi bilo, da se tega predavanja udeleži tudi g. gledališki kritik »Slov. Naroda«.

Iz gledališke pisarne. Ker je uprava beogradskega gledališča gospo Marijo Vero nenadoma odpoklicala, se vprizori v soboto, dne 4. t. m. za izven Tolstega drama »Živi mrtvec« in v ponedeljek dne 6. t. m. za red C Cankarjeva drama »Hlapci«. »Hedda Gabler« se odigra za ostale abonmane pozneje.

Tvrška Kmet in Komp. je uvozila američansko moko št. 0 in jo prodala po 19 K na debelo in 20 K na drobno. — Tvrška Šarabon je uvozila mast in prodaja eno vrsto na debelo po 99 K in drugo vrsto po 98 K. Na drobno se prodaja po 106 K oziroma po 105 K.

Iz stranke.

Zaupniški zbor za Brežiško okrožje se bo vršil v nedeljo, 5. novembra v Bre-

žicah. Vse krajevne organizacije Brežiškega okrožja vabimo, naj vršijo svojo dolžnost, da bodo imele pravico udeležiti se zaupniškega zbora! Tudi zaupnike iz krajev, kjer še ni organizacije, vabimo, naj za ta dan pripravijo svoje predloge in načrte za nadaljno delovanje. — Okrožni odbor SSJ in KDZ v Brežicah.

Iz strok. gibanja.

Seja centralnega odbora kovinarjev se bo vršila jutri ob 6. zvečer v tajništvu kovinarjev Šelenburgova ul. 6. II. nadstr.

Članski sestanek sekcije livarjev se bo vršil v nedeljo, 5. t. m. ob pol 9. dopoldne pri »Novem svetu« (Prešernova soba). Ker je dnevni red zelo važen, je dolžnost vseh livarjev, da se ga udeležijo. — Odbor.

Vestnik Svobode.

Izredni občni zbor ljubljanske »Svobode« se bo vršil v sredo, 8. t. m. v magistratni dvorani ob 7. zvečer s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo odbora; 2. poročilo pododsekov; 3. volitev odbora; 4. volitev delegatov za delegacijski zbor »Svobode«; 5. raznoterosti.

Opozariamo člane »Svobode« na čajni večer, ki ga prirede člani abstinentne podzveze v sredo, 15. t. m. v upravi »Napreja«. Podrobneje bomo o večeru še poročali.

Repertoar nar. gledališča v Ljubljani.

Drama:

Petek, 3. nov. »Hedda Gabler«. Red A.
Sobota, 4. nov. »Hedda Gabler«. Izv.

Opera:

Petek, 3. nov. »Lakme«. Red C.
Sobota, 4. nov. »Jenufa«. Red D.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 61 Din, 1 frank 4.30 Din, 1 lira 2.50 Din, 1 češka krona 1.98 Din, 100 avstrijskih kron 8 par, 100 mark 1.39 Din. V Curihu velja 100 naših kron 2.22 švicarskih frankov.

= Premog bodo podražili na Nemškem, kakor poročajo nemški listi. Ker zahtevajo rudarji od 1. novembra zvišane mezde, bodo lastniki premogovnikov zvišali cene premogu.

= Anglija je izvozila meseca septembra 7.082.729 ton premoga. Eksport premoga prvih devet mesecev je že dosegel 45 milijonov ton.

Kako se prideluje tobak.

V južnem delu Srbije sadijo tobak meseca maja. Če ga gledaš na njivi, so posamezne vrste oddaljene med seboj za dober čevlj. Ko dobro doraste, ga otrebijo plevla. Ko počne cveteti, cvetove potrgajo, da se morejo tembolj razvijati listi. Le nekaj najlepše razvitih rastlin pustijo, da odcveto in dozore, da jih imajo potem za seme. Dober teden pozneje — začetkom avgusta — se pričinja prvo branje. Tedaj oberejo vsaki rastlini spodnje, od zemlje prašne liste in take, ki so radi kake poškodbe orumeneli. Pri branju zlagajo liste lepo drug na drugega in jih devajo v košaro. Doma nabirajo liste s pomočjo dolgih ostrih igel iz pločevine, liste nabadajo na vrvice in delajo do pol drug meter dolge vence; te razpenjajo podobno girlandam v lesene okvirje, ali jih razpenjajo po hodnikih med opore, kakor ponekod koruzo, kjer jih mora solnce dobro osušiti. Suhe liste zlagajo potem po 20 do 30 skupaj in jih vežejo v snopiče. Iz takih snopičev napravijo

končno velike bale do pol metra v premeru. V takem stanju prodajajo tobak tovarnam. Pred vojsko so puščali v Belgradu take bale do 10 let v suhih skladiščih, da je dobil lepšo barvo in boljši okus. Danes puščajo tobak lepo eno leto ali niti tako dolgo ne, da bi se uležal, a je zato tudi slabši. Pravijo, da razrezan tobak nič več ne pridobi na kakovosti, če se uleži. — Najfinejši tobak je od drugega branja, ki se vrši 8 do 10 dni za prvim. Suša tobaku mnogo škoduje. — Kadar tobak režejo, morajo liste napraviti vlažne, kar store tako, da jih zavijejo najprej v suho, potem pa v mokro cunj.

Kaj je miliarda?

Da je miliarda tisoč milijonov, ve vsakdo. Iz miliarde pešcev, razdeljenih v polke po 3000 mož, bi bilo 333.333 polkov. Ako bi šla ta vojska mimo, razdeljena v kolone po 4 može v eni vrsti, bi korakala neprestano 11 let. Na železnici bi ta orjaška vojska potrebovala 20 milijonov vagonov, v vsak vagon bi moralo iti 50 mož. Ako računamo dolžino vagona na 10 m, bi bil vlak 200.000 km dolg, segal bi petkrat okrog in okrog zemlje. Strojna puška, ki v minuti odda 250 strelcev, bi morala sedem in pol let neprenehoma dan in noč streljati, da bi postrelila miliardo nabojev. Bogataš, katerega premoženje bi znašalo ravno eno miliardo kron, bi smel brez skrbi izdati vsak dan 1000 kron in niti bi mu ne bilo treba naložiti premoženja na obresti, pa bi lahko živel 2740 let, da bi izdal poslednji tisočak. Ako vsako minuto našteješ do 200, bi moral devet in pol leta neprestano šteti, da bi prištel do miliarde. Miliarda ur da lepo število 114 let. — Naš vojni minister pa izda letno samo 6 milijard kron — saj ni veliko!

Sifilida je najpogostejša nalezljiva bolezen.

Vse kaže na to, da je vendarle sifilida najpogostejša nalezljiva bolezen —

celo med izobraženim svetom. Od 4. julija do 3. oktobra 1914. je bilo v New Yorku 25.633 ljudi, ki so imeli nalezljive bolezni, med njimi pa je bilo samo na sifilidi 6432 bolnih — torej 25% (četrtnina). Takoj za sifilido pride tuberkuloza s 5525 primeri, t. j. 21% (petino). Za njima so se vrstile: difterija, ošpice, škrlatinka itd. V nekaterih delih Ukrajine in južne Rusije je ugotovil odposlanec švicarskega Rdečega krža 80 sifilitikov na 100 prebivalcev. — Po »Zdravju«.

Strup v rastlinah.

Pravzaprav je mnogo rastlin, ki vsebujejo strupene snovi, ker jih pa nimajo v toliki meri, da bi škodovali, jih ne imenujemo strupenice, kakor ne prištevamo komarja k strupenim živalim, dasi izpušča pri piku malo strupa v rano. Skoro ne preide leto, da ne bi slišali, da se je zastrupil kdo z rastlino ali z njenim sadom. Nekaj strupa vsebujejo: vinska rutica, rožmarin, zlatica, kopriva, hren, paskvica, dresen, aselnik i. dr. Kozjavec (Bocksborn), grm poln nežnega rožnega cvetja, ki ga sade pogostoma ob mejah in plotih, ima strupene jagode. Iva ali tisa ima tudi precej strupa v sebi, kdor spi v njeni senci, oboli. V svetovni vojni je obolelo mnogo konj, ki so bili privezani ob tiso ali so prišli na kak drug način v stik z njo. Ravš, rusa ali ruj povzročajo boleča zastrupljenja, tudi če sedi samo v njih senci; ako se dotakneš rjavih peres, dobiš pekoče mehurje. Znan je strup volčje jagode; že Grk Diotrides ga je uporabljal kot zdravilo za raka, v nemški zdravilni vedi je bil upehjan baje šele šestnajstega stoletja po Gesnerju, ki ga je rabil za hude bolečine. Ponekod misli ljudstvo, da koristi živini, če dobi majhno mero volčje črešnje in daje konjem med krmo malo posušenih črešnjevih pecljev. Kosom gredo volčja jagoda zelo v slast. Belinov strup je važen v zdravilstvu. Galci so si mazali z njim svoje pušice. Leta 1888. se je posrečilo kemikom, da so spremenili v belinu se nahajajoči strup v atropin. — Tu-

di kristavec je znana strupenica. V Evropo so ga baje prinesli cigani, ki so uganjali čarovnije z njim. Znan je bil že Grkom. Na Nemško so prinesli baje prvo sliko kristavčev v 17. stoletju in šele v 18. stoletju so ga jeli rabiti v zdravilstvu. Tudi belinov strup je podoben atropinu, tudi tega uživajo ptice, ne da bi jim škodoval. — Strupena je tudi zelena krompirjeva nat; zelene jagode in star krompir vsebujejo solanin. Kadar klije krompir, je naravnost strupen, treba je izrezati oči in odliti prvo vodo, ko je prevrela. Vse, kar je zeleno na krompirju je potreba izrezati. — Nezdrava je baje senca divjih kostanjev, praska, povzročena od akacijinega trna, se gnoji silno rada. Lepi kokorek ima gomolj, ki je precej strupen, če je kuhan in prepečen, ne škoduje. Najbolj varno hodi, kdor ne deva v usta, česar ne pozna; ne vemo vselej, od česa se redimo, pa tudi tega ne vemo vselej, s čim smo se pregrešili zoper svoje zdravje.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, FRANCISKANSKA ULICA STEV. 6
REGISTROVANA ZADRUŽA Z OMEJENO ZAVEZO

TISKOVINE ZA SOLE, ŽUPANSTVA IN URADE. NAJMODERNEJŠE PLAKATE IN VABILA
.. ZA SNOBE IN VESELICE ..

LETNE ZAKLJUČKE

NAJMODERNEJŠA UREDBA ZA TISKANJE ČASOPISOV, KNJIG, ..
BROSUR ITD.
STEREOTIPIJA. LITOGRAFIJA.

Gostilna Kajfež

Florjanska ulica 4.

Od danes naprej vsako soboto, nedeljo, torek in sredo najfinejše krvave in mesene pečene klobase, vsak pondeljek, četrtek in petek polkajene kranjske klobase in reberca. Izborna kuhinja, vsa jedila po lastni ceni. Toči se samo prvovrstna domača vina. Producente samo prvovrstnih finih vin vabim, da mi prinesejo vzorec.
A Kajfež.

Čitajte velezanimivo študijo
Dr. Oto Bauer - Uratnik
Pot k Socijalizmu.

Cena 1 din.

Naroča se v upravi „NAPREJ“.

Priložnost

cenega nakupa, zajamčeno čisto vo
naga ševlota, pripraven za moške
obleke, damske kostume in plašče. - - -

Izvanredna cena mtr. po K 450.—.

Veletgovina J. C. Mayer, Ljubljana.

Diago za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetrike, sedlarje itd.

priporoča tvrdka

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10.

ŠTAMPILJE
GRAVEUR
ANT. ČERNE
LJUBLJANA
DVORNI TRG 1. Franko

BLUZE,
spodnja krila, predpasniki, stezniki
najceneje pri:
A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Delniška glavnica
K 50.000.000.

Rezerve
okroglo K 45.000.000.—.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Prodaja srečk
razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje vsakovrstne kredite. —

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

— Brzojavni naslov: Banka. — **v Ljubljani.** — Telefon št. 261 in 413. —

Podružnice:

v Splitu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Ptuj in Brežicah.